

انتقاد نایب رئیس اتحادیه ناشران و کتابفروشان تهران از فروش کتاب در فروشگاه‌های چندمنظوره اینترنتی

برای عده‌ای فرق نمی‌کند پیچ و مهره بفروشند یا کتاب

مریم شهپازی خبرنگار

با وجود همه تبعاتی که شیوع بیماری کرونا و محدودیت‌های حاصل از آن بر صنعت نشر تحمیل کرده، این پابندمی از برخی جهات هم سبب تحولات مثبتی شده است. نمونه‌اش همین نمایشگاه مجازی کتاب تهران که شاهد برگزاری دومین دوره آن هستیم. این روزها برای اهالی کتاب و جامعه کتابخوان اهمیت بسیاری دارد چراکه هم شرایطی برای تسهیل در دسترسی مردم به تازه‌های نشر فراهم شده و هم اینکه ناشران فرصت بهتری برای طرح مشکلات پیش روی خود یافته‌اند. در گفت‌وگویی با «محمود آموزگار» نویسنده، مدیر مسئول نشر «آمه» و همچنین نایب‌رئیس اتحادیه ناشران و کتابفروشان تهران نگاهی به تجربه برگزاری مجازی نمایشگاه کتاب تهران داشتیم که می‌خوانید.

■ **سال گذشته نخستین دوره نمایشگاه مجازی کتاب برگزار شد. این تجربه که در نتیجه محدودیت‌های کرونایی حاصل شد چه رهاوردی برای صنعت نشرمان داشته است؟**

علاقه‌مندی عموم به استفاده از تکنولوژی‌های ارتباطی و همچنین بهره‌مندی از فضای مجازی رشد قابل توجهی پیدا کرده؛ در این دو سال چند مرتبه‌ای به توصیه ستاد ملی مقابله با کرونا شاهد اعمال قرظینه بودیم که طبیعتا کتابفروشی‌ها هم از آن در امان نبودند. با این حال اتفاقی که خودم به شخصه آن را دنبال کردم تلاش کتابفروشان برای استفاده از امکانات فضای مجازی برای جلوگیری از تعطیلی فروش آثارشان بود. برگزاری نمایشگاه مجازی کتاب را که این روزها شاهد برپایی دومین دوره‌اش هستیم می‌توان از مشهودترین مصداق‌های علاقه‌مندی مردم به بهره‌مندی از امکانات فضای مجازی دانست. از این طریق هم مردم به‌عنوان خریداران این کالای فرهنگی و هم ناشران یاد گرفتند که چطور از فضای مجازی در زمینه دسترسی به کتاب بهره ببرند. ناشران از این طریق متوجه شدند که چطور می‌توان با استفاده از تسهیلات فضای مجازی دست به کاهش برخی هزینه‌ها زد. به هر حال در تجربه مجازی نیازی به همراهی آن تعداد از پرسنلی که در نمایشگاه حضوری شرکت داشتند نیست. از طرفی رفت‌وآمد و هزینه‌های مرتبط با آن هم حذف می‌شود.

■ **البته این مصداق را به نحو دیگری برای بازدیدکنندگان نمایشگاه کتاب هم می‌توان برشمرد!**

بله. طی این سال‌ها نه تنها ناشران شهرستانی، بلکه حتی دانشجویان و کتابخوان‌هایی که از دیگر استان‌ها و شهرها برای اطلاع از تازه‌های نشر و خرید کتاب عازم پایتخت می‌شدند ناگزیر به در نظر گرفتن برخی مبالغ و حتی برنامه‌ریزی‌ها بودند. برای این سفر اگر فقط دو، سه روز در نظر می‌گرفتند هم نیازمند مرخصی تحصیلی یا کاری بود.

■ **تسهیل در دسترسی به کتاب که از طریق نمایشگاه مجازی میسر شده چقدر به برقراری بیشتر عدالت فرهنگی کمک می‌کند؟**

وقتی بحث اجبار به صرف هزینه‌های اینچنینی باشد همه قادر به بهره‌مندی از نمایشگاه نمی‌شوند. حالا بماند که بحث برنامه‌ریزی زمانی هم در میان است. سال گذشته با همراهی سازمان سبست، علاقه‌مندی‌ای از دور افتاده‌ترین نقاط کشور هم دست به خرید آثار انتخابی خود زدند. برپایی نمایشگاه مجازی کتاب سال گذشته منجر به سبب تجربه موفقی برای صنعت نشرناشران شد. از همین بابت معتقدم که بهره‌مندی از امکانات فضای مجازی در برگزاری نمایشگاه کتاب به برقراری هرچه بیشتر عدالت فرهنگی در کشورمان کمک می‌کند. بگذارید به مصداق‌هایی خارجی اشاره کنم. بجز برخی کشورها، در اغلب نقاط جهان دولت‌ها در این مدتی که کرونا شیوع یافته قادر به حمایت از کتابفروشان نبودند. به‌عنوان نمونه آغاز قرظینه در مکزیک به دنبال شیوع این پابندی سبب فروش نرفتن کتاب‌ها و توقف کار ناشران در انتشار دیگر آثار شد. چیزی مانده بود صنعت نشر مکزیک ورشکست شود با این حال موفق به بهبود شرایط شدند. در نشر ما هم با وجود اوضاع نامطلوبی که تجربه‌ها و بعدتر هم محدودیت‌های کرونایی سبب شد، صنعت نشرمان توانسته برقرار بماند.

■ **برای جلوگیری از خاموشی صنعت نشر کشور در این دو سال چه سهمی را می‌توان برای نمایشگاه مجازی کتاب تهران قائل بود؟**

در شرایطی که امکان برپایی نمایشگاه کتاب تهران به روال سابق آن میسر نبود نمایشگاه مجازی کمک بسیاری کرد. در همین باره گزارشی در تازه‌ترین شماره مجله بخارا در نمایشگاه «گوادالاخارا» مکزیک نوشته‌ام که در بردارنده تجربه‌هایی مشابه خودمان است. در شرایطی که اهالی نشر مکزیک مشکلات یاد شده را پشت سر گذاشتند که از هیچ گونه کمک دولتی بهره‌مند نبودند. با این حال با روی آوردن به فضای مجازی و فناوری‌های نوین از پس خلاهایی که شیوع کرونا سبب شده بود برآمدند. اتفاقی که در نشر ما هم رخ داد.

■ **البته محدودیت‌های کرونایی در کنار برگزاری مجازی نمایشگاه کتاب حتی سبب جلب توجه مردم به دیگر اشکال انتشار آثار هم شد!**

بله، در همین دو سال مردم بیش از گذشته به سراغ کتاب‌های صوتی و الکترونیکی رفتند. البته در این رابطه با برخی مشوق‌های دولتی هم روبه‌رو بودیم. ناگفته نماند بخشی از مشکلات چند سال اخیر، از جمله بحران کاغذ هیچ ارتباطی با بیماری کرونا ندارد. فضای مجازی تنها به فروش کتاب محدود نشد، حتی بخشی از برنامه‌های مرتبط با این حوزه، از جمله نشست‌های نقد و بررسی آثار نیز در بستر فضای مجازی و با استفاده از تکنولوژی‌های ارتباطی برگزار شدند. به‌عنوان نمونه به اندازه عمر بیماری کرونا در کشورمان شاهد برپایی برنامه‌های داستان خوانی درفضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی هستیم. مواردی که به برخی از آنها اشاره شد از جمله ویژگی‌های دنیای مدرن است که در برخی کشورها با سرعت کندتری پیش می‌رفت اما شیوع این پابندی به این سرعت بخشید.

■ **با این حال به نظر می‌رسد که در مجموع این رویدادهای نوین نشرمان هنوز با نظمی که بایسته است روبه‌رو نشده‌ایم!**

تا به اینجا بخشی از کاستی‌ها یا خلا‌ها ناگزیر بوده چراکه اتفاقات تازه‌ای در میان است که درباره آنها پیش‌تر تجربه‌ای نداشته‌ایم. منتها از این به بعد نیازمند حکمفرمایی نظم و ترتیب درستی در روند فعالیت‌های حوزه کتاب در فضای مجازی هستیم. در غیر این صورت ممکن است با تبعات زیادی روبه‌رو شویم.

■ **چه پیشنهادی برای حکمفرمایی این نظم دارید؟ در این رابطه معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و صنوف نشر چقدر اثرگذار خواهند بود؟**

در این رابطه بیش از همه نیازمند تدوین برخی قوانین و تأمین ضمانت اجرایی آنها هستیم. بنا بر تجربه‌ای که در زمینه نشر و مسائل حقوقی دارم به عینه می‌بینم که در شرایط فعلی بواسطه خلا‌های قانونی در زمینه نشر با افسارگسیختگی زیادی روبه‌رو هستیم. افرادی خارج از بدنه نشر به فعالیت‌های این عرصه ورود پیدا کرده‌اند که هیچ تخصصی درباره کتاب و مسائل مرتبط با آن ندارند. برای اغلب اینها هیچ فرقی ندارد که پیچ و مهره بفروشند یا کتاب! از بارزترین مصادیق آن می‌توان به دیجی کالا و همچنین انواع دیگری از استارت‌آپ‌ها اشاره کرد که در کنار انواع دیگری از کالاها، دست به عرضه کتاب هم می‌زنند. اینها تقدم و تأخر صنعت نشر را رعایت نمی‌کنند. نزدیک به ۴۰-۵۰ درصد هم از ناشر تخفیف می‌گیرند و بر همین اساس کتاب‌ها را با قیمت‌هایی بسیار کمتر از پشت جلدشان در سایت‌ها و اپلیکیشن‌ها به فروش می‌رسانند. در چنین شرایطی کتابفروشی قادر به رقابت با اینها نیستند. در صورتی که راهکاری برای حل این قبیل

معضلات اندیشیده نشود این به‌هم ریختگی در درآمدت سبب حذف کتابفروشی‌ها می‌شود. طی این ماه‌ها خود من با تماس‌های بسیاری از سوی همکاران کتابفروش روبه‌رو شده‌ام مبنی براینکه در شرایط فعلی باید چه کرد تا آسیب بیشتری متوجه نشرمان نشود. مشکلاتی که اپلیکیشن‌ها و سایت‌های فروش برای کتاب سبب شده‌اند، مسائلی جدیدی است که پیش‌تر با آنها روبه‌رو نبودیم. مسائل فروشگاه‌های چندمنظوره متعلق به سال‌های اخیر است که مسئولان باید زودتر چاره‌ای برای حل شان ببیندیشند.

■ **در نظر گرفتن درصد تخفیف‌ها مگر نباید تحت نظر اتحادیه باشد؟**

در روند طبیعی، تخفیف‌ها باید تحت کنترل اتحادیه باشد، اما وضعیت بازار به گونه‌ای شده که استارت‌آپ‌ها و اب‌هایی نظیر اسنپ یا دیجی کالا تمکین نمی‌کنند. آنها مجوز فروش کالا‌های خود را از اتحادیه‌های چند منظوره می‌گیرند.

■ **تأییش از اعلام شیوع کرونا در کشورمان، اتحادیه ناشران و کتابفروشان تهران در تعامل با اتاق اصناف و سازمان‌های مرتبط درصدد حتی کنترل شبه‌نمایشگاه‌ها برای جلوگیری از ارائه تخفیف‌های اینچنینی بودند. آن پیگیری‌ها راه به جایی نبرد؟**

همان‌طور که اشاره کردید شیوع بیماری کرونا در روند بسیاری از این قبیل اقدامات اختلال ایجاد کرد.در این فروشگاه‌های چند منظوره در میان کالا‌های خود از انبردست تا کتاب موجود هست. هر چیزی که قابلیت فروش داشته باشد در میان کالا‌های آنان وجود دارد. بهانه اتاق اصناف یا مسئولان صنفی و وزارت صنعت، معدن و تجارت این است که اینها نمی‌توانند از همه اتحادیه‌ها جواز کسب کنند اما نظارت و کنترل باید در اختیار نهاد مربوطه باشد. دیجی کالا یا هر فروشگاه اینترنتی دیگری، در صورتی که قصد فروش کتاب داشته باشند حتماً باید از اتحادیه ناشران و کتابفروشان مجوز بگیرند. جالب است که این گلابه‌ها تنها به حوزه کتاب محدود نمی‌شود حتی اتحادیه کنشاورزان هم شکایت‌های مشابهی دارند. اینجا هم حقوق مصرف‌کننده آسیب می‌بیند و هم تولیدکنندگان با مسائل مختلفی دست به گریبان می‌شوند. البته ناگفته نماند که ما در دیگر کالاها با تخفیف‌هایی از این جنس روبه‌رو نیستیم. وقتی بحث تخفیف درباره هر کالایی به میان می‌آید یعنی فروشنده با دریافت سود کمتری، آنچه را به خودش تعلق دارد با مصرف‌کننده تقسیم کند. اما درباره کتاب شرایط بسیار متفاوت‌تر از دیگر کالاها است و ساز و کار متفاوتی هم دارد.

■ **البته ناگفته نماند که در خرید بسیاری از کالاها، خریدار توقع تخفیف ندارد اما درباره کتاب به‌رغم مشکلات پیش روی صنعت نشرمان ترجیح مردم به خرید آثار مورد علاقه خود با تخفیف‌هایی رایج در برپایی نمایشگاه‌ها یا طرح‌های تخفیف فصلی است.**

بله، متأسفانه با وجود قیمت به مراتب کمتر کتاب در مقایسه با بسیاری از کالاها، مردم ترجیح می‌دهند فهرست مورد نظر خود را موقع عرضه کتاب‌ها با تخفیف خریداری کنند. این مسئله‌ای است که فروشنده‌های چند منظوره هم به آن دامن زده‌اند. ای‌کاش علاقه‌مندان بدانند وضعیت انتشار کتاب و روند تولید آن متفاوت از دیگر کالاها است. قیمت تمام شده کتابی که در شرایط فعلی تولید می‌شود بین ۲ تا ۳ برابر افزایش پیدا کرده و تبدیل به قیمت پشت

جلد می‌شود. تازه این در شرایطی است که شاید فقط ۱۰ درصد عناوینی که طی یک سال از سوی هر ناشر منتشر شده با اقبال مخاطب روبه‌رو می‌شوند. وگرنه ۹۰ درصد مابقی آن در انبارها خاک می‌خورد. کافی است سری به ناشران بزنید تا مصداق‌های این گفته‌ام را به عینه ببینید. اینها را گفتم که مردم هم بدانند فعالیت در عرصه نشر مستلزم تحمل زیان‌های مختلفی است و نمی‌توان همچون سایر کالاها از کتابفروشان توقع تخفیف‌های آنجنانی داشت.

■ **در چنین شرایطی چه راهکاری پیشنهاد می‌کنید؟**

تجربه دیگر کشورها می‌تواند از جمله این راهکارها باشد. برخی کشورهای اروپایی قانونی به‌عنوان «قیمت ثابت کتاب» را درنظر گرفته‌اند. این یکی از راه‌های حمایتی از کتاب و فروشندگانش به شمار می‌آید. فروشگاه‌های بزرگ کتاب هرچقدر هم وسیع باشند به اندازه نیاز کل کشور که نیستند، در چنین شرایطی حفظ حیات کتابفروشی‌های دایر در دیگر شهرها و روستاها اهمیت زیادی پیدا می‌کند. قانون قیمت ثابت کتاب اقدام خوبی برای حمایت از این کتابفروشی‌ها است.

■ **این قانون، عرضه‌کنندگان کتاب را ملزم به رعایت چه مواردی می‌کند؟**

این قانون تأکید دارد که قیمت ثابت کتاب، همان مبلغی است که پشت جلد آثار درج می‌شود. بر این اساس هیچ فروشنده‌ای، چه در خلال برگزاری نمایشگاه‌ها، چه فروش در سایت‌ها یا در کتابفروشی‌ها قادر به تغییر در قیمت نیست. حالا فرقی ندارد کتابی که سود آن با توجه به قیمت پشت جلد به فرض ۱۰ یورو است در فروشگاه‌های زنجیره‌ای بزرگ همچون «فک» در فرانسه به فروش برسند یا در یک کتابفروشی کوچک، در شهری دورافتاده، فروشندگان کتاب در فضای مجازی هم باید از آن پیروی کنند. اما شرایط در

«

بنابر تجربه‌ای که در

زمینه نشر و مسائل

حقوقی دارم به

عینه می‌بینم که

در شرایط فعلی

بواسطه خلا‌های

قانونی در زمینه نشر

با افسارگسیختگی

زیادی روبه‌رو

هستیم. افرادی

خارج از بدنه نشر به

فعالیت‌های این

عرصه ورود پیدا

کرده‌اند که هیچ

تخصصی درباره

کتاب و مسائل

مرتبط با آن ندارند.

برای اغلب اینها

هیچ فرقی ندارد

که پیچ و مهره

بفروشند یا کتاب! از

بارزترین مصادیق

آن می‌توان به

برخی استارت‌آپ‌ها

اشاره کرد که در کنار

انواع کالاها، دست

به عرضه کتاب هم

می‌زند

http://irannewspaper.ir

editorial@irannewspaper.ir

صنعت نشرمان شد. ادامه برگزاری نمایشگاه مجازی در کنار نمایشگاه فیزیکی را چقدر ضروری می‌دانید؟
خب این تجربه را نباید رها کرد، بویژه که دغدغه‌های زندگی امروز هم به همه علاقه‌مندان کتاب فرصت مراجعه حضوری به نمایشگاه را نمی‌دهد. نمایشگاه کتاب فرانکفورت اسمال تلفیقی از حضوری و مجازی برگزار شد. عین این وضعیت را در نمایشگاه کتاب «گوادالاخارا» مکزیک هم شاهد بودیم. آنان هم به‌رغم برگزاری نمایشگاه فیزیکی، تجربه غیرحضوری آن را فراموش نکردند.

■ **طی چند دهه‌ای که از برگزاری نمایشگاه کتاب تهران می‌گذرد بخشی از سرمایه‌ناشران بر فروش در این رویداد علمی- فرهنگی نشرمان متمرکز شده، تجربه نمایشگاه مجازی سال گذشته چقدر در بازگشت سرمایه ناشران موفق عمل کرد؟**

در پاسخ به سؤال شما به بخشی از شنیده‌های خود استناد می‌کنم، تا جایی که من آمارهای سال گذشته را دیدم و در جریان گفته‌های برخی دوستان ناشر قرار گرفتم نمایشگاه مجازی در این زمینه هم تجربه موفقی را رقم زده است. هر چند به برگزاری چند نمایشگاهی که به شکل استانی در برخی شهرها برگزار شده‌اند نقد دارم. وقتی یک نمایشگاه مجازی همچون نمایشگاهی که شاهد برگزاری آن هستیم قادر است کل کشور را پوشش بدهد دیگر نیازی به برپایی نمایشگاه‌های مجازی استانی نیست!

■ **آن هم با وجود مسائلی که طی سال‌های گذشته درباره برگزاری نمایشگاه‌های استانی شاهد بودیم!**

بله و امیدوارم متولیان توجهی به این مسأله داشته باشند. برگزاری نمایشگاه‌های استانی طی سال‌های گذشته گلابه‌های متعددی را رقم زد. آنقدر که ناشران بزرگ و

شاخص علاقه‌ای به شرکت در آن نداشتند. از سوی دیگر برپایی آنها سبب بروز اختلالاتی هم در چرخه نشر شد. حالا ضروری است که شکل مجازی نمایشگاه‌های استانی هم برپا نشود. اما شکل سراسری آن علاقه‌مندی و رضایت ناشران را سبب شده است.

■ **آقای آموزگار، در برپایی نمایشگاه‌های کتاب شاهد گلابه‌های کتابفروشان مبنی بر این هستیم که این شیوه سبب کاهش مراجعه‌کنندگان آنها می‌شود. برای حذف این آسیب‌ها چه می‌توان کرد؟**

عقیده شخصی‌ام بر این است که در هر منطقه یا محله‌ای، کتابفروشان می‌توانند حلقه واسطه بین ناشران و مردم شوند. به این شکل که خریداران کتاب برای تحویل گرفتن آثاری که تهیه کرده‌اند به کتابفروشی محله خود مراجعه کنند. از این طریق هم کتابفروشان در این روند به نوعی دخالت داده می‌شوند و هم اینکه بهانه‌ای برای رفت و آمد مردم به کتابفروشی‌ها، بویژه کتابفروشی‌های محلی می‌شود.

■ **سال گذشته نمایشگاه مجازی کتاب در بهمن ماه برگزار شد، امسال نیز در همین برهه زمانی شاهد میزبانی ناشران از علاقه‌مندان هستیم. به عنوان یکی از اهالی نشر در دوره‌های آینده با برگزاری هم‌زمان آن با نمایشگاه فیزیکی کتاب تهران موافق هستید یا به همین صورتی که طی این دو سال شاهد بوده‌هستیم؟**

نمایشگاه مجازی، به سبب آن که نیازمند در اختیار داشتن فضای فیزیکی نیست به زمان خاصی محدود نمی‌شود. از همین بابت متولیان فرهنگی ملزم به برگزاری آن در زمان خاصی نیستند. اما بحث نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران قدری متفاوت است، در تقویم فرهنگی نشر جهان، اردیبهشت ماه به برگزاری این رویداد علمی- فرهنگی حوزه کتاب کشور ما گره خورده و ضرورتی است که در ادامه هم با همین روند شاهد برگزاری‌اش باشیم. حالا که دوره نخست و دوم نمایشگاه مجازی کتاب تهران در بهمن ماه برپا شده‌اند بهتر است که در سال‌های بعد هم در زمستان شاهد برگزاری‌اش باشیم.

نمودی از توسعه فرهنگی

برگزاری نمایشگاه مجازی کتاب تهران، نیاز ضروری جامعه فرهنگی کشور است و اگر به دنبال تقویت حوزه نشر، توسعه فرهنگ کتابخوانی و تبادل افکار و اندیشه‌ها هستیم باید کمک کنیم تا روند برگزاری نمایشگاه مجازی کتاب تهران با هیچ خدش‌های روبه‌رو نشود. در همین راستا همه فعالان و برنامه‌ریزان اعم از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و فعالان فضای مجازی باید در کنار هم تلاش کنند تا شاهد توسعه و بالندگی کشور در حوزه نشر مکتوب باشیم.

توسعه هر کشور منوط به حرکت همپای علوم و فناوری‌های روز دنیاست که به عقیده من برگزاری نمایشگاه مجازی کتاب نمود و سمبلی از این توسعه فرهنگی محسوب می‌شود که نه تنها خط انتقال علم و فرهنگ را منقطع نکرده است بلکه آن را مستحکم‌تر نیز کرد. در پیچ و خم منابع اقتصادی، بخش فرهنگ بخصوص موضوع نشر و چاپ نباید نادیده گرفته شود بلکه باید در مرکز توجه باشد. شتاب، سرعت و رشد علمی در کشور ما اقتضا می‌کند که برای حوزه نشر و کتاب و تجهیز حداکثری این بخش امکانات بیشتری در اختیار متولیان قرار دهیم. تحقق این امر مهم با اهتمام ویژه در برنامه پنج ساله هفتم و همچنین بودجه‌های سالانه که برعهده کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی است، محقق می‌شود. متصورم به‌عنوان نماینده مردم در مجلس شورای اسلامی این است که کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی باید دستور با نیاز کشور به موضوع نشر و کتاب و حمایت از این بخش اهتمام برورد و خواب‌آلودگی و فرهنگی کم‌کاری‌های حوزه نشر را مورد توجه ویژه قرار دهد. بنابراین یکی از اساسی‌ترین مأموریت‌ها آن است که اعضای کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی نقش بیشتری برای فعالیت و حرکت در حوزه کتاب و کتابخوانی داشته باشند.

۲

بازداشت

عباس مقتدایی خوراسگانی

نایب رئیس کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی

سعید قاسمی مدیر انتشارات کتابک

راهی مؤثر برای فعال نگه داشتن جریان کتابخوانی

از جمله بهترین نتایج برگزاری نمایشگاه مجازی کتاب تهران می‌توان به تسهیل در روند خرید کتاب از سوی مخاطبان روستاها و شهرهای کم‌برخوردار اشاره کرد. در اولین دوره نمایشگاه مجازی کتاب تهران، مردم از روستاها و شهرهایی در استان‌هایی مثل سیستان و بلوچستان، بوشهر، کرمانشاه و... که از امکانات کمتری برخوردارند، کتاب خریدند. این از مهم‌ترین ویژگی‌ها در برپایی نمایشگاه مجازی کتاب تهران بوده و هست.

به‌عنوان یکی از اهالی نشر معتقدم ادامه برگزاری نمایشگاه مجازی کتاب تهران باید به یک مطالبه عمومی تبدیل شده و در سال‌های بعد هم به مکملی در برگزاری شکل فیزیکی آن تبدیل شود. برگزاری نمایشگاه مجازی کتاب تهران با توجه به موفقیتی که در دوره اول داشت، اقدامی بسیار خوب است.

سال قبل از برگزاری نمایشگاه مجازی کتاب نتایج خوبی حاصل شد؛ مخاطبان از شهرستان‌های دورافتاده اقدام به خرید کتاب می‌کردند. اتفاقی که پیش از این به دلیل برگزاری نمایشگاه فیزیکی کتاب در مرکز استان‌ها و پایتخت کشور میسر نمی‌شد. همچنین ساکنان این مناطق با برگزاری نمایشگاه مجازی